

„Isten kegyelméből vagyok, aki vagyok” (1 Kor 15,10) –

– Mindszenty József és a történelmi Magyar Haza kapcsolata¹

Máriaremetei zárandoklatok²

1946. május 5. százezer férfi / Mindszenty József

1947. szeptember 14. százezer férfi / Mindszenty József

1947. szeptember 21. százezer nő / Meszlényi Zoltán

1947. szeptember 28. százezer fiatal / Czapik Gyula

"És akkor szent kötelessége mindenkinek, aki Krisztus mellett áll, hogy rettenthetetlenül és szeretettel eltelve ellenszegüljenek minden téves irányzatnak és megvédjék az »*instaurare omnia in Christo* – mindent megújítani Krisztusban; X. Pius pápa« eszméjét. E prófétai mondat útmutatást adott, hogy tíz évvel később, amire talán senki sem gondolt még 1938-ban, a magyar katolicizmus szembeszálljon az intézményesített istentagadással."³

<PASZTORÁCIÓ A SZÓ EREJÉVEL⁴ – Mindszenty József az evangelizáció fontos eszközének tekintette a megszentelt helyek felállításán túl a szó erejét. A szentbeszédben követett ars poetica-jában leszögezi: „**Szokványos, csendes, békés időkben könnyebb az igehirdetés... egy évtizede különleges feladatai vannak a szószéknek és egy egyházi szónoknak... a szentbeszédnek a napi komoly kegyelem-kísérte papi elmélkedések drága műhelyében plébánosi... zsámolyoknál**”⁵ készülnek. A bíboros beszédei egyaránt szólnak a hit igazságairól és az ember igazságairól. Hogyan hangzottak el pontosan e nagyhatású szónoklatok, ezekre a

¹ <https://koronaigazsaga.eoldal.hu/cikkek/nyitooldal/szent-korona-konferencia-mariaremeten-szept-17-18.html> Krajsovszky Gábor előadása – Máriaremete, 2022. szeptember 17, az 1947. szeptember 15-i Mindszenty bíboros által vezetett zárandoklat 75. évfordulója alkalmából.

² Mindszenty zárandoklatok a második világháború után a Városmajorból Máriaremetére. Összeállította: dr. Boldvai József. Kiadja: a Magyar Kolping Szövetség 2022. <https://mindszentalapitvany.hu/varosmajor/zarandoklat-tortenete.pdf>

³ „Vándorlásunk társa lett” – Az 1938. évi Eucharisztikus Világkongresszus Budapesten. Esztergom-Budapest 2020. Szerkesztő: Hegedűs András 187. o.

⁴ Beke Margit: Mindszenty József pasztorációs tevékenysége 1945-1948 között. Vasi Szemle LIX. évfolyam 4. szám – 2005, 487-488. o.

https://adt.arcanum.com/hu/view/MTA_DunantuliVasiSzemle_2005/?pg=418&layout=s

⁵ PL MINDSZENTY József. Egyházkormányzati iratok. 3815/1945., Vö., EH 1. 9. o.

korabeli sajtó, elsősorban a Magyar Kurír adhat választ, hiszen a jelenlévő kiküldött jegyzetelte e beszédek, míg a levéltár első gondolatait őrzi papíron, illetve a kijavított szövegen.⁶ Gondosan - levéltári kutatások alapján - készült szentbeszédeire, hogy mindig az adott hely szellemének megfelelően szólítsa meg a híveket és ne csupán az értelemre, hanem a háború által meggyötört embereknek az érzelmeire is képes legyen hatást gyakorolni. Abban az embertelen világban, amikor támasz nélkül maradtak az egyének, a prímás jól tudta, hogy a közösséghez való tartozást kell megerősíteni a hívekben. Ha ezekben a szónoklatokban nem mindig találjuk meg a gondtalan idők eleganciáját, akkor a sanyarú napokat kell hibáztatnunk. Az erőteljes kifejezések mellett mégis emelkedett stílust fedezhetünk fel, amikor a megalázott hallgatóknak „a dicsőség és fény nemzeté”-t juttatja eszébe, amikor a „magyar föld, mint a vér és szenvedés kelyhe” metaforát alkalmazza.⁷ A főpásztor számtalan beszédet tartott, ezek annak a bizonyítékai, hogy képes volt különböző rétegeket megszólítani.>

<Sohasem futott a múltó „korszellem” után, sohasem érdekelték a szeszélyes politikai divatok, nem igazodott ahhoz, amiről oly könnyelműen állították, hogy ez a jövő. Élete, illetve főpásztori időszaka nagy részét börtönben vagy száműzetésben kellett töltenie. Szembeszállt a földkerekség hatalmasaival anélkül, hogy maga mögött tudhatta volna a legerősebb hadosztályokat. Elég, ha ez az ember megjelenik, és akkor mindenki rohan feléje, ezrek és ezrek sereglenek köréje.⁸>

"A mai napon ünnepli az Egyház a Szent Kereszt felmagasztalását. Kell nekünk, porba sújtott magyaroknak, a kereszt alatt elbukott magyaroknak a Szent Kereszt felmagasztalása. A végítéleten a kereszt fog fényt deríteni a világ minden eseményére, úgy a magyar eseményekre is. A keresztnek a tövében ama nagypénteken három embercsoportot látunk. Az első volt Szent János, a hűséges tanítvány, a három Máriával (Jézus anyja, Kleofás anyja és Mária Magdolna). Ezek képviselik a világtörténelemben a kereszthűségnek készséges csapatát. A második csoportnak az élén halad a római százados és a jobb lator. Ezek azok, akiknek lelkében a kegyelem ébred. A harmadik embercsoport szintén ott táboroz a kereszt alatt, de lelkében a másik latorral együtt izzó gyűlölettel van telítve. Ez a három csoport a maga jellegzetes ismérveivel a történelem folyamán a kereszt tövében mindig két tábor, két sereg marad. És amikor majd utoljára húzódik le a világtörténelem függönye és megjelenik az ember Fia, és feltűnik majd az Ő jelvénye, a Kereszt, akkor majd ugyanez a Szent Kereszt megszünteti a búzának és konkolyoknak, vagyis a szeretetnek és gyűlöletnek az együttesét. Addig pedig a világtörténelem, vagy egyes népek története

⁶ EH I. 10. o.

⁷ EH I. 16. o.

⁸ Habsburg Ottó: A jövő győztese. Közölve: Új Európa (München), 1975. április, 5. o. In: Ki volt Mindszenty? Cikkgyűjtemény 1944-1998. Válogatta és szerkesztette: Mészáros István. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt. Budapest, 1999. 145. o.

is, időről-időre gyengébb vagy erősebb siralomvölgye, könnyek világa. Addig a gonosz bitorolja természetfeletti erővel a szédítő hatalmat az emberek világa fölött, amelynek tulajdonosa a bukott angyaloknak a legerősebbje és legnagyobbja: a Sátán. Erről a Sátánról nem kell azt gondolnunk, hogy pusztán képzelet lenne, vagy, hogy a bűnnek és a rossznak a megszemélyesítője, mint ahogy a hitetlenek azt gondolják. A Sátán, élő valóság. A Szentírás ezt írja róla: ő a gonosz, ő a hazug, ő a csaló és ő az embernek tönkretévője. Szent Pál apostol egyik levelében ezt írja a Sátánról: A Sátán veszi magának a bátorságot, hogy beleül az Isten templomába és úgy mutatja magát, mintha ő volna maga az Isten. És az Éden-kertnek a fái között azt mondta az öszülőknek: Olyanok lesztek, mint maga az Isten. Tehát egy hatalmi lendületet mutat az emberi nem felé a Sátán. És ez a hatalmi lendület annyit jelent az ő táborának az ajkán, hogy mi senkinek nem szolgálunk, de mindenekfelett uralkodni akarunk. A Sátánnak az a célja, hogy Istentől emancipálja, 'felszabadítsa' az embert. És amikor az ember megszédülve elhiszi már, hogy ő a szédítő nagy hatalomnak a birtokosa és ő, az ember csinálja már a törvényt embertársának, akkor veszi észre, hogy a tömeg mélyén a rabszolgák között van, ő az ember. Aki eddig Isten trónjától függetlenül akart magának emberi méltóságot és hatalmat, az mindig lebukott a rabszolgaság színvonalára. Aki meghajol Isten hatalma és fensége előtt, az emberi méltósággal magasodott mindig. Én az emberi méltóságot az Istentől sohasem félttem. Inkább félttem az embert magától az embertől, mert írva vagyon a Szentírásban: Átkozott, aki emberben bíz."⁹

Mindszenty bíborosnak elsőrendű szándéka volt a magyar ifjúság valláserkölcsei nevelése. A második világháborút követően így nyilatkozott: <Ma a magyar gyermek felé kezek nyúlnak, de ezek a kezek nem Jézus kezei, nem az Egyház karjai, hanem avatatlanok, nevelésre nem termettek karmai. Az ifjúságra, mint szemetek fényére vigyázzatok.> Ezek a „karmok” sajnos ma is egyre inkább el akarják ragadni a gyermekeket, már egészen kis korban. Éppen ezért, a Szentlélek bölcsessége és bátorságot adó segítségével óvakodjunk a jelen-kor rontó kovászatától! Ne feledkezzünk meg arról, hogy Jézus az *örök élet kenyerét* akarja adni nekünk!

Tudomásul kell vennünk azt, hogy hős harc az élet, és azt is, hogy aki fél és elrejtőzik, vagy esetleg menekül, az megkettőzi ellensége bátorságát, azt üldözésre csábítja, így gyengesége által vétkes lesz a másik kegyetlenségében. Az Isten Mindszenty bíborost egy olyan keresztúton vezette végig, amit bíboros aligha járt meg. Ő példás hűséggel ment végig ezen az úton anélkül, hogy ellenségeit gyűlölte volna, de nem is tért ki előlük, amikor megalkuvással vagy meneküléssel életén könnyíthetett volna.

⁹ Mindszenty József homíliája Máriaremetén a férfizarándoklat alkalmával, 1947. szeptember 14. <http://www.palosfrigyes.hu/pdf/Mindszenty.pdf> Egyházam és Hazám. Mindszenty József hercegprímás szentbeszédei II. Összegyűjtötte, bevezette, jegyzetekkel ellátta: Beke Margit. Esztergom, 1994. 126-127. o.

Mindszenty bíboros életszentségén és példáján felbuzdulva mi is hűségesen kövessük Jézust, hiszen ahol Ő van, ott kell lennie az Ő szolgáinak is.¹⁰

Sajnos Európa "keresztényeinek" súlyos mulasztásáért, *a jogos önvédelem hiányáért* bűnhődik az is, aki ártatlan. Érdekes, *ezért* soha senkinek nem jutott eszébe egyszer sem bocsánatot kérni, persze nem mintha azzal valami is megoldódna. A keresztények – manapság egyre inkább egy teljesen hamis és hazug "szeretettfogalom" örve alatt – borzasztó erőtlenekek lettek, még rendes szavunk sincs a legitim és erkölcsös erőbevetésre, *s a kereszténység is tehet arról, hogy Európa ide jutott.*

Bangha Béla

<A nemzet megmaradt fiai ma koldus-királyfiak gyanánt bujdosnak ősi örökük elhamvadt üszkein. *Belátják, hogy maguk voltak a hibásak: miért engedték nemzetükön úrrá lenni a keresztényellenes és nemzetgyilkos idegen áramlatokat, miért nem állták útját a liberális és szocialista mótelynek mindjárt kezdettől fogva! S föltették magukban, hogy minden erejük latba vetésével fel fogják támasztani a nemzetet végzetes aléltságából, s új életet lehelnek a halálra bágyadt csontokba. Tudják, érzik, hogy a nemzet nem roskadt volna így le, nem lett volna liberális szabadrablók és sajtóbérencek, szocialista agitátorok és ország-fosztók áldozatává, ha benső erőiben rég meg nem torpan, ha értelmileg és erkölcsileg meg nem gyöngül s el nem veszti belső ellenálló képességét. Éppen ezért a nemzet újjáépítése munkáját elsősorban benső megújítással akarják kezdeni. Titáni feladat, melyben megrokkanni könnyű, amelyben kitartani halálos kötelesség!*>¹¹

¹⁰ „Isten megpróbálta őt, olyan keresztúton vezette végig, amelyet bíboros eddig aligha járt meg. Példás hűséggel járta ezt az utat, anélkül, hogy ellenségeit gyűlölte volna, de nem is tért ki előlük, amikor kompromisszummal vagy meneküléssel megkönnyíthette volna életét. Annak vagyunk mindnyájan tanítványai, aki jogfosztóként halt meg a keresztfán. Az egyháztörténelem ilyen óriás alakja, mint Mindszenty bíboros, alávetette magát ennek a törvénynek, elviselte a jogfosztottságot – ez az életszentség jele.” Werenfried van Straaten premontrei kanonok szavait idézi Mészáros István: Mindszenty-mozaik, 246-247. o.

<https://mindszentyalapitvany.hu/alapitvany/alapitonk/szovegtar/meltatasok/isten-olyan-keresztuton-vezette-vegig-amelyet-biboros-eddig-aligha-jart-meg>

¹¹ Bangha Béla SJ: Magyarország újjáépítése és a kereszténység. Szent István Társaság, 1920
<https://mek.oszk.hu/05300/05387/05387.htm>

HÚBÉRÚR ÉS HÚBÉRESEK – '68 ÉS A MAI EURÓPAI UNIÓ¹²

– [...] *Mi a keresztény Európa jövője, és mi ebben a mi feladatunk?*

– Napjainkban azért merül fel olyan radikálisan ez a kérdés, mert tudjuk, hogy az egyesült Európa, aminek Brüsszel a központja – úgy látszik –, nem akarja a keresztény Európát, de nyíltan ezt nem meri kimondani, csak a tetteiből lehet erre következtetni. Hova nyúlnak vissza ennek a gyökerei? Úgy gondolom, hogy a 68-as párizsi diáklázadásokig. Akkor kezdték a keresztény Európát nyíltan támadni és lerombolni. Mert burkoltan addig is ment ez, de nem ennyire leplezetlenül. Az a nemzedék, amelyik ezeket a lázadásokat csinálta, az egyetemi éve alatt nem azzal foglalkozott, hogy egy szakmának megtanulja az alapjait, hanem azzal, hogy lázítsa a lázadás korában élő fiatalokat. Mert ha tanultak volna rendesen, akkor nem értek volna rá arra, hogy lázadásokat szítsanak. Ezeknek a szülei valószínűleg azoknak gyarmatosítóknak a leszármazottai voltak, akik iszonyúan meggazdagodtak a gyarmatok kizsákmányolásából. Nyugodtan csinálhatták ezt, én lázítok, apám pedig fizet. Itt jön a nagy ellentmondás.

– *A 68-as nemzedék ráadásul nemcsak a politikába, hanem a médiába, a különböző gazdasági szervezetekbe, migránsszervezetekbe is beépült, és ma ennek a generációnak az irányítását látjuk.*

– Az öreg huligánok most ott vannak a pozíciókban, ők a császárok. Az teljesen mindegy, hogy a császárt most Európai Bizottságnak, vagy Parlamentnek, vagy bíróságnak hívják, ezek a demokrácia látszatai. A hatalom megosztása látszólagos, úgy tűnik, mintha a törvényhozói, a végrehajtói és a bírói szervezetek függetlenek lennének egymástól. Dehogyan függetlenek, azok abszolút egymást befolyásolják. Ilyen Európában élünk, ahol az Isten helyett megjelent a szabadságnak egy torz fogalma: amit nekem szabad, azt neked nem szabad. Erről van szó, az összes torzulással együtt, ami ebből következik. Ha szabadságnak egy félremagyarázott fogalma kerül az Isten helyébe, akkor ez így néz ki és ez lesz a következménye.

¹² Bolberitz Pál: Hatvannyolcas gengszterek és huligánok irányítják Európát. Mandiner, 2017. december 28. [Hatvannyolcas gengszterek és huligánok irányítják Európát](#)

Mindszenty József

*„Csodálatos erős vár a család, ha küszöbe
összenyílik a templom és katolikus iskola megszentelt
világával. Ez a három a mi várövezetünk.”*

Mindszenty József

Országfelajánlás

1946. augusztus 25-én Székesfehérvárott Mindszenty József bíboros, Magyarország hercegprímása ünnepélyes keretek között Szűz Mária Szeplőtelen Szívének oltalmába ajánlotta hazánkat. A bíboros országfelajánló imádságának szövegét a számkivetett magyarok által építtetett fatimai Szent István-kápolna alapkövében is elhelyezték:

„Boldogságos Szent Szűz, Nagyasszonyunk és Édesanyánk! Szent István király halála óráján Neked ajánlotta életének nagy művét, a zsenge magyar kereszténységet, országát és koronáját. Beléd helyezte minden reményét, és nem csalatkozott: Te megvédted történelmének legválságosabb perceiben kilenc századon keresztül a magyart. Első szent királyunk példájára mi is Hozzád fordulunk, s ma újólaj Neked, a Te Szeplőtelen Szívednek ajánljuk a magyar kereszténységet, édes magyar hazánkat. Történelmünk mai sorsdöntő órájában gyermeki bizalommal zárjuk szeplőtelen édesanyai Szívedbe országunkat és népünket – egyesítve felajánlásunkat Szentséges Atyánk, XII. Piusz pápa felajánlásával – s esedezve kérünk, vedd oltalmadba örökségedet. Ne tekintsd vétkeinket, melyekkel Szent Fiad Szívét és a Te Szeplőtelen Szívedet annyiszor megszorítottuk. Te a tévelygő gyermekeidnek is jóságos Édesanyja vagy, és Szeplőtelen Szíved a bűnösök menedéke. Megbocsátó édesanyai szeretetedben bízva, s első szent királyunk érdemeire hivatkozva, töredelmes lélekkel kérünk az egész magyar nép bűneiért bocsánatot. Ígérjük, hogy Szeplőtelen Szíved tiszteletét és engesztelését hazánkban minden erőnkkel előmozdítjuk. Szent István király példájára apostolkodunk, hogy eljőjön a lelkekbe az Isten országa: az igazság és élet országa, a szentség és kegyelem országa, az igazságosság, a szeretet és a béke birodalma, melyben Krisztus a király, és Te vagy a királynő, ó, Édesanyánk és Világ Királynője! Alázattal kérünk, áraszd ki mindnyájunkra édesanyai Szíved túláradó szeretetét, mely a jókat buzdókká, a bűnösöket igazakká teszi. Te, aki minden kegyelem közvetítője vagy, eszközöld ki számunkra az Egyház szabadságát, a lelkek békéjét és az ország felvirágzását. Adj szentéletű papokat és apostoli lelkületű világiakat, hogy rajtuk keresztül meginduljon a kegyelem áramlása Szent István országában, mely a Te országod. Ne nézd méltatlanságunkat, hanem édesanyai Szíved mérhetetlen jóságát, s fogadd kegyesen felajánlásunkat, mint egykor Szent István felajánlását kegyesen fogadtad. Szánakozzál rajtunk, szegény, meggyötört, elesett

magyarokon és ne késlekedjél kiesdeni számunkra Istentől az igazságosság és szeretet diadalát. Ámen.”¹³

Elnöki megnyitó a Szent István Társulat évi közgyűlésén

„Az emberi élet Isten elgondolásában nem más, mint munka a közjólétért, anyagi, szellemi és erkölcsi irányban. Csak a szeretet, az áldozatkész szeretet parancsára kell gondolnunk. Az ember nem független: beilleszkedik nagy egymásrautaltsággal egy társas közösségbe. Sohase feledkezzék meg senki arról, hogy egyéni és kollektív cselekedete talán még századok múlva is érezteti hatását az állami és társadalmi életben, végül, hogy mindezért saját személyében felelős Isten, illetve az Egyház és haza előtt. Ezt mondotta boldog elődöm 1941-ben, ugyanezt mondom én is 1947-ben. Az ember bensejéről, szándékáról az államhatalom nem ítél. Ennek klasszikus megállapításaival szemben csak a modern rendőrállamok helyezkednek a gyakorlatban szembe; de az ember benseje marad mégis a lelkiismeret és Isten területe. Ezt a bensőt kitarjuk a bűnbánat szentségében Isten földi bírójának, és kitarul az majd az Isten ítélőszéke és a nagyvilág előtt.”¹⁴

¹³ <https://mindszentalapitvany.hu/alapitvany/alapitonk/szovegtar/mindszenty-biboros-imai/orszagfelajanas>

¹⁴ Budapest, 1947. december 11. Egyházam és Hazám. Mindszenty József hercegprímás szentbeszédei II. Összegyűjtötte, bevezette, jegyzetekkel ellátta: Beke Margit. Esztergom, 1994. 178-189. o.

Száműzetésben

„A rendszer megfelelő szerve, a rezsim külföldi rendőrgépezetének Mindszenty-ügyosztálya kb. három hónappal előbb tudta, hogy a bíboros külföldre kényszerítése végre sikerült. Három hónapon át készítette elő és olajozta tehát a masinériát, amely idekint majd kellőképpen fogadja a bíborost, és személye kisugárzó és hazasugárzó hatását eleve felfogja, minimalizálja, megbénítja. (...) A világgkommunizmus körmönfont és kiagyalt híreszteléseit, a tényeken túl, elsősorban maga a bíboros cáfolta meg.”¹⁵

A bécsi kapucinusok templomában

„Mi is Nyugatra jöttünk: tegyük fel magunkban a kérdést: süllyedtünk-e ettől a Nyugattól, amióta hazánkat elhagytuk, vagy emeltünk valamit magunkon és ezen a Nyugaton. Ez a mi zarándok életünknek a legfontosabb kérdése: emeltünk, szenteltünk, vagy magunk is romlottunk a Nyugatnak a jólétében? Ez legyen ma este a lelkiismeretvizsgálat tárgya minden magyar lélekben. És hogyha mi gyengének érezzük magunkat, mint ahogy azok vagyunk, hát itt van a szentnek a példája és rendelkezésünkre áll a szentnek a közbenjárása a mi imádságunkra, hogy ez a földi életszakasz legyen Istennek dicsőség, legyen Szent Erzsébetnek közvetítés és legyen lelkünknek üdvössége.”¹⁶

Mindszenty bíboros első és utolsó emigrációs körleveléből

„Jótétemény, hogy a menekültek nagy átlagának rendelkezésére áll a nagy és kis magyar közösség, a család. Nyelvében él a nemzet. A család reményünk horgonya, hogy nem engedi elhalkulni az anyanyelvet. Ha semmi örökséget nem hagyhatunk gyermekeinkre, az ősi nyelvet ne hagyjuk elveszni, mint végrendeleti örökséget.” „A megbomlott világban gyermekeik a szél sodrába került, támasztalan magányos falevelek lesznek. Mi idegenben sem adhatunk kevesebbet gyermekeink lelkébe, mint

¹⁵ Csonka Emil: A maffia és a kardinális. Közölve: Új Európa (München), 1971. december, 5-6. o. In: Ki volt Mindszenty? Cikkgyűjtemény 1944-1998. Válogatta és szerkesztette: Mészáros István. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt. Budapest, 1999. 100. o.

¹⁶ A bécsi kapucinusok templomában Szent Erzsébet ünnepén, 1971. november 19. In: Népének hűségese főpásztora — Mindszenty József szentbeszédei, beszédei és üzenetei Európában és a tengeren túl (1971 – 1975). Válogatta, bevezette, jegyzetekkel ellátta Beke Margit. Magyar Napló • Budapest, 2021. 33-35. o.

amit mi kaptunk gondos szüleinktől. Az anyanyelv joga a legtermészetesebb emberi és egyéni jog.”¹⁷

„De mit tehetünk mi – kérdezitek – ebben a nagy idegenségben? Az első, amit meg kell tennetek az, hogy öntudatosodjatok. Hogy ráésszéljétek, rádöbbenjétek arra, hogy Szent István, Szent László, Szent Erzsébet, Hunyadi János, Rákóczi, Zrínyi és Széchenyi István népe vagytok!”¹⁸

Mindszenty bíboros 80 éves

„A jelen helyzetnél mindenestre szerencsésebb volna a földalatti egyház, mint itt egy szolgálóegyház. Kérem, természetesen egy elvi álláspontnak vannak érthető, könnyen elfogadható vonatkozásai is. És vannak nehéz áldozatok is, de nem tudom, nem több hit maradna-e meg egy földalatti egyházban, mint a föld felett, ahol az iskolák az egész ifjúságot megmételtyezik. Vannak olyan kérdések, amelyek súlyosak, de ez a földalatti egyház súlyos volt az első 300 évben is, amikor 32 harcos pápa lett vértanú. De az egyháznak nem vált annyira hátrányára ez, ezzel a nagy áldozattal, mint amennyibe kerül ma az egyháznak a szolgaszerepe és a néma szerepe akkor, amikor Isten ígéje ellen, emberi jogok ellen megy a harc és küzdelem.”¹⁹

Pünkösöd a számkivetésben

„Kedves magyar testvéreim! Pünkösöd ünnepén oázist keresünk a számkivetés kietlenségében. A végtelen homoktengerű Szaharában is csobognak az élet forrásai némely helyen. Vannak itt üde pálmák, és vannak felélénkítő emberek testben és lélekben. Az a kérdés, hol vannak a mi oázisaink, akik a Szaharát járjuk és akik óhajtjuk az oázis könnyebbségét. A Szentlélek által vezetett Anyaszentegyháznak a kebelén van ez az oázis és ott van a szenteknek a lába nyomában és itt, Bambergben Szent István apostoli királyunknak a lába nyomában.”

Így kezdte 1972. Pünkösdjén szentbeszédét Mindszenty József bíboros, Magyarország száműzött hercegprímása az akkori nyugat-németországi Bamberg városának

¹⁷ A száműzött primás első körlevele. Bécs, Pázmáneum 1971. Adventjén. Mindszenty József: Hirdettem az Igét. Mindszenty Alapítvány, Vaduz, 1982 188-191. o.

¹⁸ Mindszenty bíboros utolsó körlevele – Mindszenty József bíboros, Esztergom érseke és Magyarország hercegprímása, két héttel halála előtt, 1975. április 21-én, a venezuelai Caracasból körlevelet intézett a világszerte szétszórtságban élő, szeretett magyarjaihoz. In: Palágyi Natália: Hűségesen követte az Urat – Mindszenty bíboros életútja és példája. Magyar Könyvnyomda, St. Gallen 1976. 10-11. o. <http://www.ppek.hu/k320.htm>

¹⁹ Mindszenty bíboros 80 éves – az Angol Rádió, a BBC magyar adásában 1972-ben az akkori főszerkesztő, Rentur Ferenc készítette a beszélgetést. http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_Mindszenty_108c.pdf

főtemplomában. A Milleneumi Szent István ünnepeken – a korabeli beszámolók szerint – Európa különböző országaiból több ezer magyar jelent meg. A szentmisét magyar és német nyelven közvetítették. A hercegprímás monumentálisan felépített szentbeszéde felejthetetlen mindazok számára, akik azt élőben, vagy bármilyen más formában hallgathatták. A Szentlélek eljövételének ünnepén ezzel a történelmi- és magyarságtudatot kiválóan ötvöző beszédnek a gondolataival készítette elő a bíboros az öt hallgatók lelkét a hét ajándék szüntelen befogadására.

A szentbeszéd így folytatódott: „Szent István apostoli királyunknak a lába nyomában ez a Bamberg és a bajor föld szinte vemhes a Szent István emlékektől. A XIII. században Bolognában nevelkedett Julián dominikánus magyar szerzetes, akit kínzott a honvágy mindig. Amikor (...) hazatért, akkor sem talált azonban megnyugvást. Valami folyton foglalkoztatta. IV. Béla király adott neki egy nagy megbízatást: Menj messze, Nagy-magyarországba. Keresd meg és találd meg az ott élő pogány magyarokat. Térítsd meg őket, és hozd el ide, a Duna-Tisza közére, a Kárpátok aljára, mert kevés itt a magyar, az átjáróban, a viharsarkában Európának (...) Több, mint másfél év alatt elérkezett Nagy-magyarország elejére. Beszélt az Úr Jézus Krisztusról (...) Örömmel vették, amit hallottak és készségesek voltak, megállapodtak már az általános, nagy keresztség napjában is; és akkor, az előestén a mongolok irtózatos áradata rátört Nagy-magyarországra. Lelkileg keresztények lettek, a vágy révén és a kijelentés révén. Ezt tudomásul vette Julián és sietve elindult egyedül haza (...) és ott bejelentette, hogy megindult a mongol-tatár áradat, magyarok, készüljete erre! Hamarosan jöttek is, letarolták (...) a mai Oroszországnak a magvát, egész Lengyelországot irtózatos tömegeikkel – a mongolokban nem volt benn a modern nyavalya – azok adták bőségben az ő népességüket világok ellen. Azután áttértek Magyarországra. Muhi pusztán irtózatos volt a csapás, az első nagy tragédia a magyar történelemben. Ottmaradt a nádor, ott maradt négy püspök, hogy majd Mohácsnál hét maradjon ott, és több mint a nagyobb fele, több mint egymillió magyar lett áldozata az ország különböző tájain. (...) És a nemzet betege lett, de csak rövid időre ennek az irtózatos csapásnak. Az történt, hogy a nemzet egészséges lévén, egy évszázad alatt a korábban kétmillió, most csak egymillió alatti lakosságból Nagy Lajos idejében hárommillió lakosságunk volt. (...) Északi tenger, Földközi tenger, és Fekete tenger – ez volt a magyarságnak a vonala.

Azonban most itt, a XX. században növekedett egy gyermek (...) és egy nagy csapás érte ezt a gyermeket. Az ő jómódú, intelligens apja útilaput kötött a gyermek anyjának a lába alá. És helyébe hozott egy másik nőt. A gyermek előtt sohasem lehet találni az édesanyaért más csereértéket. Ebben a keserűségben élte le életét, és aztán beletorkollott a nemzet tragédiájába az ő tragédiájába, s külön is hozzáfogott Julián útjának, élete történetének a megírásába. És aztán, amikor ez a történet elkészült, akkor jött egy újabb tragédia, és abban a tragédiában valami nagyon, nagyon lehangoló

van, és abban benne van a mi ittlétünknek az oka is. Az történt, hogy megkezdődött itt az élet ellen való harc. De annyit meg kell állapítanunk, hogy ez a szerzője a Julián történetnek bátran, nyíltan, kiállott és kiállt és tiltakozott mindaz ellen, ami a magyar élet ellen történik, akárhonnét történik. Azután, mi pedig megállapíthatjuk, hogy azzal, ami magyar földön történt, a magyar népünk a földkerekség utolsó népe lett. Rövid 12 esztendő alatt két és félmillió emberi magzat lett áldozat (...) van egy csatlós állam, amelyik megtiltotta – észbe kapva – mindazt, ami az emberi bimbó ellen történik. Ha semmiben, ebben az egyben dicsérjük azt a csatlós államot. *És ez a megtérés hiányzik Magyarországon területén, a nemzet jövőjével szemben. A nemzet jövője csak annyiban érdekes, amennyiben azt meg lehet semmisíteni. És úgy látszik, vannak területek Európában, ahol a szabadság és a jog iránt való igényeket a bűn mezején akarják kielégíteni.*

Ezt a könyvet én félrabságom idején olvastam, de ajánlom Tinéktek is, olvassátok el Julián szerzetesnek az életét. Tanítson meg minket Julián barát, tanítson meg minket az ő élete szerzője, hogy Isten keze játszik a világtörténelem orgonáján. Igaz, hogy mi látjuk a sátáni karmokat is az emberi történelemben. De az Isten tervei valósulnak meg majd és ezeket a terveket mi ne nehezítsük; ne zaklassuk az Istennek az ujjait, és mi legyünk mindenben – egyéni, családi, emigráns és nemzeti életünkben – az Isten terveinek a szolgálatttevői.

Azonban hívő lélek nem lehet lelkesedő a mai koreszmékért és áramlatokért. Erkölcsterén különösen nem. Itt, Nyugaton az egyik katolikus hittudós írt egy kételkedő írást a Szent Péter apostolnak megadatott, és a történelem tanúsága szerint az emberiség továbbhaladásában elengedhetetlen tévmentességéről. S ugyanakkor van egy új világrendszer – a tájékozott ti úgyis tudjátok, merre van – amely azt mondja, megköveteli az az új rendszer, hogy az ő tévmentességét minden alája tartozó ember köteles elismerni. És ugyanakkor, ugyanazon a területen, világiak és nem is a mi hitünkön lévők, felemelik szavukat a proletár tévmentességnek a rendszere ellen.

Hát mi tudjuk, mi a teendőnk a mai napon, Pünkösddnek az ünnepén (...) Mi hiszünk az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban, amelynek ring a hajója a hullámokon – látjuk – de bírjuk Krisztusnak az ígését is. És mi hiszünk a szentek egyezségében, amelyben ott van Szent István királyunk, akinek a lába nyomában fedezhetjük mi fel azt az oázist, amiről említést tettem. És hiszünk a halhatatlan Isten képmásában, az emberi lélekben, amely az örökkévalóságnak a várományosa, és tudatában van az ő maga nagy, egyéni, családi, menekülési és nemzeti felelősségének. És mi tisztelettel állunk meg – és ennek legyünk a hirdetői – az élet folyamának szentségével és érinthetetlenségével szemben. Mi nem kérünk soha kölcsön a sátántól kezét arra, hogy Isten terveibe beavatkozzunk, és hogy a nemzetünknek olyan támaszai legyünk, mint ahogy az említett ellenségek a támaszai.

Ebben hiszünk, remélünk, bízunk és tudjuk, hogy az Isten a benne bízókat nem hagyja el soha. Ámen.”²⁰

Burg Kastlban

„Kedves Magyar Ifjúság! Kívánva kívántam látni, megtapintani Burg Kastl-t: az én népem ifjúságának tudományos és nevelő fellegvárát. Sok minden mondanivaló igyekszik most a nyelvemre, de a lehetőséghez képest legalább egy-két gondolatot akarok adni Tinektek, népem ifjúsága.

Mi jövünk ebbe a vívó iskolába azért, hogy mint a középkornak a lovagjai, tanuljuk meg a hármas lovagerényt: Gottesdienst, a Herrendienst, a Frauendienst.²¹ Mindegyik egy-egy program a Ti számotokra. Mi Istennek a tulajdona vagyunk, mi hiszünk rendületlenül a teremtő Atyában, a megváltó Fiúban, a megszentelő Szentlélek Istenben, és emellett bennünk van Herrendienst, tekintélytisztelet mindazokkal szemben, akiket Isten beleállított a mi életünkbe. Itt vannak a szülők, itt vannak a nevelők, itt vannak az iskolai előljárók és itt vannak a minket övező jótevők. És a Frauendienst annyit jelent, hogy mi tisztelettel nézünk a gyengébb nemre, a nőre, és mi meglátjuk benne a boldogságos Szűznek a táborát, az Isten Anyjának a leányait, és a többre, nemesebbre hívatott Évának a leányait. Ma sokan elfelejtik a női méltóságot. Ti, gyermekeim és Ti magatok leányok is, értékeljétek szüntelen a női méltóságot magatokban és soha cserben ne hagyjátok.

Különös ennek a magyar népnek a történelme. Jártunk mi már őseinkben egyszer errefelé. Pogányságunkban hibákat is tettünk, talán itt-ott el is túlozzák a krónikaírók, talán össze is tévesztenek minket a hunokkal és az avarokkal. De volt itt kereszténységre lépés is a mi népünkben: Szent István királyunkkal, aki Európa és a világ első szent királya, az egyháznak a szentté avatásával.

De voltak nehéz dolgok a nemzet történelmében, a tatár időkben látjuk égbeszakadó lángokban Nagyváradnak és a pesti domonkosoknak a templomát, amely tele volt magyar nőkkel, édesanyákkal, tiszta leányainkkal, oda menekültek az Isten oltárához a tatár időkben, ők felgyújtották a templomot, s a lángokkal együtt égbeszállt ezreknek és ezreknek a lelke. És most, a legutolsó hullámban Kárpátaljáról 1944 novemberében kivittek 80 000 magyar férfit, 16 és 61 év között, csak férfit vittek ennyit el.

²⁰ A Bamberg-Michelsbergi (Németország) Szent Mihály székesegyházban, 1972. május 21. Pünkösöd vasárnapján. Vasárnapi Levél 1972. (7/8) 309–315. Szabad Európa Rádió 1972. (eredeti hangfelvétel) <http://www.ppek.hu/k720.htm> In: Népének hűséges főpásztora — Mindszenty József szentbeszédei, beszédei és üzenetei Európában és a tengeren túl (1971 – 1975). Válogatta, bevezette, jegyzetekkel ellátta Beke Margit. Magyar Napló • Budapest, 2021. 45-49. o.

²¹ Isten szolgálata, Urak szolgálata, Asszonyok szolgálata

Néha-néha lehangol minket a magyar sors, de mi bízunk az isteni Gondviselésben, hogy a történelmi feladatunknak enged eleget tenni. Itt van az, hogy értünk áll a magyar szenteknek a galériája, a Mindszentelek körében.

Én most kitártam nektek a magyar történelem zászlaját, amit a cserkészek hoznak most ide, és ráírom a magyar történelem tanítását: Ifjúság, értsd meg, mi vagy; értsd meg mi a te rendeltetésed, és a magyar szellemnek, szentjeinek útmutatása nyomán legyetek odaadó követői, életetek utolsó pillanatáig.”²²

A Találkozások Házában, Münchenben

„Ma rossz a világ. Sokszor fejünkbe ötlük a gondolat, nem hagyja-e el Isten ezt a világot, nem hagyja-e sorsára? Kívánva kívánom, hogy mindannyiunk lelkében a remény és a bizalom diadalmaskodjék a pillanatnyi kétségekkel szemben. Nem szabad elfelejtenünk azt, hogy a népi hovatarozás az embernek a gyökere és részben gyümölcse. Ha mi ismerjük a rab népek körében és maguk a rab népek is ismerik a saját nyelvüket, kultúrájukat, népiségünknek az értékeit, akkor ezzel mindenesetben az emberiségnek hoznak nagy értéket. És magukra fölhívván a figyelmet, megszabadulnak olyan példaktól, amelyeket itt-ott tapasztalunk a világban, hogy – nem ismerve a saját múltjukat, a saját történelmüket – idegen világban elkallódnak, hulló falevelek lesznek minden meggyőződés és öntudat nélkül, és az emberiség fáján – mint ilyenek – értéktelennek bizonyulnak.”²³

Ezredévi magyar jubileum pánszláv uralom alatt

A rendszer tollforgatói kezünkre jártak ritka őszinteségükkel a millennium képének megrajzolásában. Az ifjúságuk valóban olyan, mint maga a rendszer fája, amely ezt a tőle nem elütő gyümölcset hozta. A rendszer az iskolamezőnyön nem alkot, csak szerez. A rendszer műveiben a saját sajtó is elég kivetnivalót talál az iskola körül, a közlekedésben, a reformokban. Egyedül csak a táj a régi itt, de az olyan szép, épp a Bazilika közelében, hogy az angol közoktatási miniszter megbűvölten állt meg előtte. Ennyi maradt meg a régi, ezeréves Esztergomból a rendszer negyedszázados nyaktilóján. A bolsevizmus világnézete az orosz-szláv világhatalom fegyvereivel itt van Magyarországon és itt van a Magyar Sionon is. A magyar bolsevizmus, miután az anyagiakat az orosz fegyverek segítségével törvénytelenül elvette, Esztergomban is

²² Burg Kastlban, a magyar gimnáziumban, 1972. június 14. Mindszenty József: Hirdettem az Igét. Mindszenty Alapítvány, Vaduz, 1982 196-198. o.

²³ Mindszenty József bíboros beszéde Münchenben, 1974. július 3-án a „Haus der Begegnung”-ban (Találkozások Házában). In: Cserhádi Ferenc: Magyarok a bajor fővárosban. METEM Budapest, 2016. 160. o.

rohamra készen áll a keresztény szellemű oktatás, a család és a hitélet ellen. Esztergom közjogi jelentősége ebben az új „jog”-rendben csak hátrány és teher, de hordozójának – nagy áldozatokra is kész elődei példáján – a nemzeti lét legsötétebb korszakában vállalnia kellett a rászakadó súlyos kötelezettségeket, ha nem akart hűtlenné válni az ezeréves nemzeti hagyományokhoz és népéhez.²⁴

Otthon elrabolták a katolikus iskolák ezreit. Maradt a rabló kegyéből 8 középiskola. Az új marxista pártiskolákban folyik az istentelenség szorgos adagolása. Ma folyik a hitetlenség hirdetése. Nemcsak itt, hanem már 3 évtől a kisdédóvókban is. 1973-ban egyik hétfői délelőttön az óvó néni felteszi a kérdést az apróságoknak: »Gyerekek, van-e Isten?« A gyerekek feszengenek, mintha szeget vertek volna beléjük, de hallgatnak a különös kérdés hallatára. Az óvó néni folytatja valami földi előny reményében: „A szüleitek nem szeretnek benneteket, azért azt mondják, hogy van Isten. De én szeretlek titeket, azért megmondom, nincs Isten!” Ez megtörtént, ismerem a helyet, ismerem a körülményeket és semmi kétség nincs ebben. Itt, Nyugaton talán nem olyan idült, nem olyan vastag az istentelenség, mint a vasfüggönyön túl, de nem hiányzik itt sem. Itt is szükségük van hétvégi iskolára a bécsi magyaroknak. Ilyen értelemben legyünk a hétvégi magyar iskolának a szószólói. Fontos az, hogy a magyarság halálos sebet ne kapjon az otthoni seb után itt kint is. Se Istent, vele erkölcsi életet, se a magyarsághoz való eleven tudatot ne engedjük ki az életünkéből, s amit nekünk a szülők adtak, azt, ha tisztességes és erkölcsös szülők vagyunk, ugyanazt meg kell adnunk nekünk is a gyermekeinknek! Ez a nagy kötelesség! Ennek legyünk a hirdetői.²⁵

Bérmálás Münchenben

„Kedves Magyarjaim! Szent Tamás apostol ünnepén találkozunk itt, az Úr oltáránál. A minap 85 fiatalat bérmáltam és ma itt újra 40 jelentkezik, hogy nyújtsam nekik a Szentlélek Istennek segítő és megszentelő kegyelmét a hét ajándékkal együtt. Most itt vannak a bérmálkozók. Örülök a seregüknek. Hozom nekik a Szentlélek Istent. Jönnek velük az édes szülők, jönnek a bérmaszülők. Lelkükre kötöm ezeknek a fiataloknak a lelki épségét. Úgy vigyázzanak rájuk, mint a szemük fényére és úgy, mint a nemzetnek a reménységére, úgy tekintsenek rájuk. Gondoljanak arra: odahaza meg van akasztva a nevelés, és kint megvan a vallásszabadság. Ki kell aknázni ezt a kedvező helyzetet, és nevelni kell jól ezeket a gyerekeket! Nemcsak örájuk vonatkozik, de vonatkozik a

²⁴ Mindszenty bíboros alábbi nyilatkozata a bolsevizmus által megszállt Esztergomról, primási székvárosról került feljegyzésre Bécsben, az 1973-as, Esztergom ezredévi jubileumának évben. Mindszenty József: Esztergom, a primások városa. Bécs, 1973. 104-105. (Sajtó alá rendezte: Bíró Béla) <http://mek.oszk.hu/14700/14754/14754.pdf> 35. o.

²⁵ 1974. szeptember 1. Bécs, Pázmáneum. P. Szőke János: Öt év száműzetés – Mindszenty József bíboros a bécsi Pázmáneumban. Don Bosco Kiadó, Budapest 2010. 292. o.

többi gyermekre is, hogy esténként a családban ne legyünk fáradtak, felnőttek és csevegjünk a gyermekekkel édes anyanyelvünkön. Amit a szülők kaptak az ő szüleiktől, az anyanyelvet, annak az anyanyelvnek a gyermekbe is tovább kell adódnia és azokat is jellemeznie kell. Szent István királynak a nyelvét, a Nagyasszony nemzetének a nyelvét nem szabad elfelejteni! Tartsátok meg, őrizzétek meg őket a családban! Kérlek benneteket, legyetek hűek Szent István hitéhez, a Nagyasszonynak a gondolatához és legyetek hűek mindenben az ezeréves nemzetnek a történetéhez és az Élet Mesterének útmutatásához itteni és örök boldogságotoknak elérésére.”²⁶

Anyák napján New Yorkban

„Isten rányomta életünk minden napjára, nemcsak az első hatra, hogy az jó. Az élet önmagában, legyen bár nehéz, tűnjék bár elviselhetetlennek, és mint szokás mondani, értéktelennek – az élet Isten ajándéka. Mondom, önmagában. Ez áll életünk minden körülményére és kereszthordozására is.

Az élet azonban átokká, Isten ostorává, a keserúségek és belső meg külső csapások sorozatává válhatik az ember gonoszága által. El is veszhetik, mint az Úr tanítja, sőt az örök kín forrásává válhatik, ha az ember rosszul bánik vele, ha megátkozta és nem szenteli meg, ha gondját nem viseli, hanem ellene fordul és megöli.

Minden emberi élet Isten szándéka szerint jó és üdvös, az Istennel való legbensőbb, boldog közösségre van teremtve. Nincs átkos élet önmagában, csak embertől átkossá tett élet van.

Ennek az igazságnak, mint ténynek a fényében értjük meg keresztény hitünk tanítását az élet és az anyaság alapvető jóságáról és szentségéről. Az embernek örök kísértése marad, hogy a kölcsönös gonoszkodás által elrontott életet, mint vádat Isten ellen fölhozza, kigúnyolja, kinevesse és még jobban meggyalázza. Isten ismeri ezt az évezredek kísértést. Itt szó, intés nem használt. Ezért jött el ebbe a mi emberi világunkba úgy, hogy anyától született és ezzel az anyaságot és benne az életet, minden emberi életet, az ebben a pillanatban megkezdődött is, megszentelte, istenivé tette. A prófétákkal és kétezer éves kereszténység tanúival, de minden egyes, a világ kezdete óta a gyereket szeretettel dajkáló édesanyával kérlek benneteket: Térjetek vissza az anyaság, az élet jóságához, megbecsüléséhez, szentségéhez! Térjetek vissza Isten szent Anyjához, a boldogságos Szűz Máriához!

²⁶ 1974. július 3. Bérnálás Münchenben, Szent Tamás apostol ünnepén (eredeti hangfelvétel alapján). In: Krajsovsky Gábor: Nem vonakodom attól, hogy odaadjam magamat az egyházért, a hazáért – Megemlékező előadás Mindszenty Józsefről. Szentes, 2013. 33. o. <http://www.ppek.hu/k721.htm>

Itt, ebben a világ legnagyobb városában, ahol éjjel-nappal forgatják a metsző kést az anyaméhekben, ebben az órában is, ahol kezdődő, emberi életet szakítanak, szippantanak, sósavval maratnak, fojtogatnak és tízezerrel dobnak plasztik zacskókban a szemétdombra, itt kell magasra tartanunk az élet szentségének és istenadta jóságunk zászlaját.

Ha csak emberi rációkra hallgatunk, ha csak az élet élvezete vagy félelme diktálja egyéni és közösségi életünket, ha csak istennélküli, imádságnélküli és hitnélküli professzorokra, orvosokra, biológusokra, szociológusokra hallgatunk, akkor az emberi élet és minden édesanya méhe csak függvénye lesz az emberi érdekeknek; meg lehet ölni, mert még csak kezdődő emberke, embrió; meg kell ölni, mert értéktelen és nyűg, hasznot nem hoz, hiába eszi a kenyeret – öreg, halálos beteg, sokat szenved. Dosztojevszkij jut eszembe, aki a Karamazov testvérekben megállapítja: »Ha nincs Isten, minden szabad.«

Az élet mellett és az abortusz ellen fölhozott érvek közül kifejejtik a legfontosabbat: Jaj annak az embernek, akit csak ezért az életért hoztak a világra. A Szűzanya a világra hozta Fiát a mi megváltásunkra és Isten iránti mélységes szeretetből. Az anya hivatása nemcsak evilági, hanem szól mindenkorra. A gyereket Istennek szüljük és nem a konzumnak, a fogyasztásnak. Csak ezzel a hittel képes az édesanya gyermekének a sorsát vállalni és érte küzdeni. Akkor nem lesznek gyermekek és fiatalok, akiket szüleik – az egyet, a kettőt – imádnak, akiket szüleik tulajdonnak tekintenek. A végén ezek a gyerekek maguk megundorodnak ettől a szülői kényeztetéstől, attól a tudattól, hogy a szülők ők birtokolják. Íme a gyökere anyai millió szülő-gyerek konfliktusnak.

Még valami kívánczik az ajkamra: Legyetek édesanyák, édesapák Isten miatt és ne csupán evilági okokból, mert az Egyház is édesanyánk. Az Egyház nem sikeresen menedzselt intézmény, nem is szociális segítőtársulat, bár mindig az ember javára van, hanem az Egyház – édesanyánk. Ő szült bennünket a keresztségben vízből és Szentlélekből új embernek, istenes életre és ez által örök üdvösségre. Nincs megoldás az Egyház egyetlen problémájára sem jó édesanyák, imádkozó, bátor és az életet elfogadó édesanyák nélkül. Egy gyerekből, kettőből, Isten nem tud magának papot és nővért hívni, mert az ilyen családokban sokszor már kezdet óta befészkelte magát az önzés, a számítás, az áldozat szellemének kizárása.²⁷

²⁷ A New York-i Szent Patrick székesegyházban, anyák napján, 1974. május 6. In: Népének hűséges főpásztora – Mindszenty József szentbeszédei, beszédei és üzenetei Európában és a tengeren túl (1971 – 1975). Válogatta, bevezette, jegyzetekkel ellátta Beke Margit. Magyar Napló • Budapest, 2021. 161-163. o.

Apor Vilmos győri püspök vértanúsága

„Ismeritek ezt a nevet: Apor Vilmos győri püspök. Nekem jó barátom volt. Az történt vele, hogy amikor a Balatonnál a csata eldőlt, az oroszok közeledtek Győr felé. Elképzelhetjük a tisztességes nőknek a félelmét, amikor az oroszok közeledtek. Több mint 300 édesanya és nagyleány, tiszta lányok mentek a püspökhöz menekülve, hogy az óvóhelyen maradhassanak addig, míg ez a rettentő veszedelem elmúlik. A püspök odafogadta őket és képzeljük el a helyzetnek a drámai nagyszerűségét, hogy egy püspök védi meg a női méltóságot. Tudta, hogy nagy árat kell neki ezért fizetnie. Felszólították a részeg, ázsiai orosz katonák, hogy hagyja el a helyet ott az óvóhely bejárata előtt. A püspök éppen a breviáriumot olvasta, amit minden pap elmond naponta híveiért és mintha nem is hallotta volna a felszólítást folytatta az imádságot. Erre egyik katona leadta a sortüzet a püspökre, Nagypénteken az Úr Jézus halála napján. A püspök összeomlott, megoperálták, de segíteni nem lehetett rajta. Apor püspök haldokolva ezt mondotta: „Uram, Jézusom ne nekem, hanem nemzetemnek fordítsd javára halálomat.”²⁸

²⁸ A Newcastle-i (Ausztrália) Fatima kegyhelyen, 1974. november 10. In: Népének hűségese főpásztora — Mindszenty József szentbeszédei, beszédei és üzenetei Európában és a tengeren túl (1971 – 1975). Válogatta, bevezette, jegyzetekkel ellátta Beke Margit. Magyar Napló • Budapest, 2021. 318-321. o. *Zágon József mondta el Apor Vilmos vértanúságát, aki akkor ott volt Győrben, a püspöki irodában szolgált, amikor ez történt. Akkor az oroszok „krumplit hámozni” hívtak embereket, de nem férfiakat. Két lány kijött a rejtékhelyről kíváncsiskodni, mert meg akarták nézni, hogy milyen egy orosz katona, hogy néz ki. Amikor a pincébe visszamentek, mert megijedtek, akkor az oroszok látták és bementek, ahol Apor püspök őrizte a 300 asszonyt, lányt. Mert senkinek sem jutott volna eszébe a püspökvár pincéjében keresni a nőket, de amikor az orosz meglátta, hogy valahova visszazaladnak, utánuk ment és így talált rá a többiekre. Tulajdonképpen Apor püspök ennek a két kíváncsiskodónak köszönhetette a halálát.*

Mindszenty bíborosnak – (herceg)prímási címén – alkotmányos szerepköréről vallott felfogása²⁹

Üzenet Mindszenty bíborostól az amerikai külügyminiszterhez

„A történeti Magyarország alkotmányos funkciójának birtokában³⁰ tiltakozom minden alkudozás ellen; tiltakozom az ellen, hogy egy amnesztiával bagatellizálják egy hősiesség nemzet ügyét, amikor – a bolsevik szóhasználat szerint csak az ítélet megsemmisítését jelentő – amnesztiát kapott foglyok sorsa pusztán annyiban változik, hogy egy tágasabb börtönt kapnának, amennyiben már kétszer – 1956-ban és 1962-ban – legyőzött Magyarországon belül maradnának foglyok.

És mi fog történni az ENSZ szerint 35.000-nyi Szibériába hurcolt fiatallal³¹ és azzal a kb. 100.000 értelmiséggel – köztük a főváros polgármesterével, akiket Budapestről és

²⁹ Somorjai Ádám OSB – Zinner Tibor: A Szabadság térről Washingtonon át a Vatikánba – és vissza. Mindszenty József bíboros, prímás, esztergomi érsek követségi levelezése az Apostoli Szentszékkal 1956-1971. Veritas Történetkutató Intézet – Magyar Napló • Budapest, 2016. 653-657. o.

³⁰ **hercegprímás:** a német-római birodalomban azok a főpapok, akik joghatósági területükön és a birodalmi gyűlésen hercegi jogokat gyakorolhattak. A ~ tehát nem egyházi, hanem birodalmi, politikai cím és rang. - Mo-on elsőként 1707-től *Keresztély* Ágost viselte, aki születésénél fogva szász kir. hg., és esztergomi érsek lett. 1714: kérésére III. *Károly* kir. (ur. 1711-40) a hg. címet maradandóan hozzákötötte a **→prímási** ranghoz, amiért a m. ogy. 1715:2. tc-e köszönetet mondott a kir-nak. A ~i cím egész Mo. számára megtiszteltetést jelentett. - *A ~ címet viselték:* 1725. IX. 1: *Esterházy* Imre, 1751. VII. 30: *Csáky* Miklós, 1761. V. 13: *Barkóczy* Ferenc, 1776. I. 1: *Batthyány* József, 1808. II. 25: *Lotharingiai-Habsburg* Károly, 1819. VI. 2: *Rudnay* Sándor, 1838. XII. 20: *Kopácsy* József, 1849. VII. 21: *Scitovszky* János, 1867. I. 20: *Simor* János, 1891. X. 27: *Vaszary* Kolos, 1912. XI. 20: *Csernoch* János, 1927. XI. 30: *Szerédi* Jusztinián OSB, 1945. X. 2: *Mindszenty* József. - XII. *Pius* p. (ur. 1939-58) az Egyh. összes főpapját eltiltotta 1951: a világi címek és rangok használatától, így a ~ cím is megszűnt. In: Magyar Katolikus Lexikon <http://lexikon.katolikus.hu/H/hercegprímás.html>
prímás: az ország első főpapja, aki érseki méltóságú, joghatósága alá tartozik az ország egész klérusa. Magyarország ~a a mindenkori **→esztergomi érsek**. - Az egyetemes lat. jog szerint a tiszteletbeli elsőbbségen kívül kormányzati hatalommal nem rendelkezik, kivéve ha egyes esetekben ezt pápai kiváltság v. jóváhagyott jogszokás bizonyítja (438.k.). A ~ tehát a **→metropolitánál** magasabb cím, mely a részegyházak egy tart.-nál nagyobb csoportjának vezetői tisztségével legalább tört. kapcsolatban van. In: Magyar Katolikus Lexikon <http://lexikon.katolikus.hu/P/pr%C3%ADm%C3%A1s.html>

³¹ Nincs tudomásunk arról, hogy az ENSZ részéről ezt hivatalos adatként közölték volna, az emigráns sajtóban viszont egy ilyen nagyságrendű szám jelent meg.

i/ Johanna Granville: Megtorlás Budapesten. Szovjet invázió és normalizáció, 1956–1957. TÖRTÉNELMI SZEMLE XXXIX (1997) 191–217. Ebben: „Münnich Ferenc, a magyar fegyveres erők minisztere is riadtan hívta fel a figyelmet a tömeges letartóztatások és a sztrájkok közötti összefüggésre. Szerov ezt írta: »Tegnap Münnich megint megkérdezte, hogy nem kellene-e leállítanunk a letartóztatásokat vidéken, mivel a munkások sztrájkjal válaszolnak. Különösen elégedetlenek azzal, hogy Szibériába küldik a foglyokat (ezt a BBC sugározta).« Forrás: TsKhSD, F 89, Per 45, Dok 42, L 3. („Szerov hírei az SZKP-nek [Hruscsov], 1956. nov. 13.”). Nyilvánvalóan ez (mármint a Szibéria – KG) csak szóbeszéd volt; a foglyokat nem Szibériába, hanem Szovjet-Ukrajna különböző táboriba vitték.” 208-209. o.

https://tti.abtk.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1997-2/191-217_granville_.pdf

a 6 városból hurcoltak el a magyar pusztába, valamint a tőlük egyszerűen elkobzott lakásokkal és javakkal? És a másfél millió magyar embrióval, akiket szisztematikusan, egy hatalmas népirtás keretében pusztított el a rendszer egy mesés, de Kádár szerint bevallottan stagnáló életszínvonal fantazmagóriája kedvéért?

És a kényszerrel létrehozott kolhozok tagjaival, valamint családjukkal, akik közül több mint százezren nyomorban élnek vagy az állam kegyelemkenyerén?

Mi van a számtalan hiánycikkkel? Mi van a teljesen leigázott vallási étellel? Minderről végtelen számú terhelő tanúbizonyság áll rendelkezésre.

Könyörgöm, Külügyminiszter Úr, legyen szíves újból vitát nyitni erről az ügyről az ENSZ közgyűlésén!”³²

Üzenet Mindszenty bíborostól Rusk külügyminiszterhez

„Nem fogadom el az amnesztiát a rezsimtől sem közvetlenül, sem közvetetten.

Indítékaim a következők.

I/ A primás ma Magyarország első számú alkotmányos tényezője, ha alkalom nyílik feladatainak gyakorlására. Ezt a feladatát nem lehet Rómában, Bécsben vagy a világ bármely pontján realizálni, még Magyarországon sem, sőt Stepinac érsek tapasztalata szerint még a szülőfaluban sem. Csakis olyan keretek között, ahová 1956-ban menekültem és ahol hivatalos fogadtatásban részesültem: az amerikai követségen. Itt a primás a megcsonkított Magyarország képviselője lehet és valóban az is, de képviseli a környezetünkben és messze az egész világon élő többi 5 millió magyart is. Azokat,

ii/ A 35 ezres számadathoz lásd Várad Natália PhD disszertációja: Az 1956-os forradalom és szabadságharc kárpátaljai vonatkozásai. Debreceni Egyetem BTK, 2008. „A KGB és a kommunista párt helyi vezetési a budapesti forradalom leverését illetően Kárpátalján is igyekeztek példát statuálni, feketelistát készítettek azokról a magyarokról, akik nyíltan vagy burkoltan kinyilvánították rokonszenvüket a magyarországi felkeléssel. Mint ismeretes, ebben az időben, 1956 végétől 1959-ig zajlott a tömeges megtorlás, s legalább 35 ezer ember ellen indult rendőrségi-ügyészségi vizsgálat, politikai »bűncselekmények« gyanújával (de ez nem a deportáltak száma – KG). A kárpátaljai tárgyalásokat a Magyarországon a KGB által kidolgozott forgatókönyvek alapján bonyolították le.” 76-77. o. „A Zsukov által a SZSZK KP KB-nak a magyarországi szovjet csapatok novemberi hadműveletének lefolyásáról és állásáról írt jelentésben (...) a következő olvasható: »csapataink Budapesten helyreállították a rendet. (...) A felkelők csapatait elfogták és lefegyverezték. (...) Egységeink lefegyvereztek 35 ezer magyart.« 177-178. o.

https://dea.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/33423/varadi_natalia_phd_dolgozat.pdf;jsessionid=1ECB94150E6FC060EE00BEA45C3E2043?sequence=9

³² 62 – Üzenet Mindszenty bíborostól a külügyminiszterhez, 1963. február 6. In: Somorjai Ádám: Mindszenty bíboros követségi levelei az Egyesült Államok elnökeihez 1956-1971. Budapest, 2011. 197-199.

akik a primás által 1945-ben és 1956 után megnevezett templomokban, iskolákban, főiskolákban, akadémiákon, szövetségekben tömörülnek.

2/ A távozás azt jelentené, hogy a primás elvesztette bizalmát nemzete jövőjében.

3/ Ez személyes következetlenség lenne. A börtönben háromszor felajánlották rangja helyreállítását, ha kéri. Most legitim pozíció nélkül hagyná el az országot, pozícióját. A szabadságot választaná, miközben országa rab marad. Az egymás mellett élés időszakában a primásnak együtt kell élnie országával, de nem a rezsimmel.

Furcsa, hogy a Kreml hatalmasságai az ENSZ szerint 35.000, Szibériába vitt magyar ifjú még életben levő maradékát nem küldi vissza, ám – ahogy a sajtó hangsúlyozza – a primással szemben kegyet akar gyakorolni, ami a koegzisztencia sikere lenne. De én már régebben kijelentettem: ez elfogadhatatlan (április 9-i távirat a Vatikának).

Április 4-én New Yorkban nagy tüntetés volt a magyar ENSZ-küldöttség előtt ezzel a jelszóval: Gyilkosoktól nem fogadunk el amnesztiát (Magyarország, 1963. április 12.).³³

*A megválasztandó pápához írt levél – 1963. június 15.*³⁴

„Magyarország primásának egyedülálló alkotmányos szerepe van. Ő az, aki összeköti a tízmillió magyart a megcsontított és leigázott Magyarországon, másodszor a 3 és ½ millió magyart 6 elcsatolt területen.”³⁵

VI. Pál pápának írt levél – 1963. október 17.

„Magyarország primása Szent István meghagyása szerint alkotmányos tényező, ezzel a feladatkörrel más primások nem rendelkeznek. Lengyelország primásának helyzete valamelyest hasonlít ehhez, de az alkotmányos jogkörök kisebbben mind mennyiségre, mind minőségre. Az Apostoli Szentszék mindig elismerte és segítette ezt az egyedülálló privilégiumot. Elöttem 78 primás volt hivatalban. (...) Nem óhajtották kétségbe vonni alkotmányos feladataikat (...)”³⁶

³³ 66 – Üzenet Mindszenty bíborostól Rusk külügyminiszterhez, 1963. május 13. In: Somorjai Ádám: Mindszenty bíboros követségi levelei az Egyesült Államok elnökeihez 1956-1971. Budapest, 2011. 209-211.

³⁴ XXIII. János pápa 1963. június 3-án hunyt el, VI. Pált 1963. június 29-én választották meg utódjául.

³⁵ Somorjai Ádám OSB – Zinner Tibor: A Szabadság térről Washingtonon át a Vatikánba – és vissza. Mindszenty József bíboros, primás, esztergomi érsek követségi levelezése az Apostoli Szentszékkel 1956-1971. Veritas Történetkutató Intézet – Magyar Napló • Budapest, 2016. 1491. lábjegyzet, 654. o.

³⁶ Somorjai Ádám OSB – Zinner Tibor: A Szabadság térről Washingtonon át a Vatikánba – és vissza. Mindszenty József bíboros, primás, esztergomi érsek követségi levelezése az Apostoli Szentszékkel 1956-1971. Veritas Történetkutató Intézet – Magyar Napló • Budapest, 2016. 1494. lábjegyzet, 654. o.

Levél Mindszenty bíborostól Johnson elnökhöz – 1964. február 4.

(...) Magyarország hercegprímásának a világon páratlan egyedülálló alkotmányos szerepe van és a jelenlegi, alkotmányos és törvényen kívüli szakadékban Magyarországon kell maradnia (...) De mivel az egyház szabadsága elválaszthatatlan a nemzet szabadságától, ha Kádár minden vonalon visszaállítaná az egyház teljes szabadságát, írásba foglalná és csatolná a pontokat, kész lennék elhagyni az országot, mint tényleges hercegprímás és esztergomi érsek. ugyanakkor hangsúlyoztam Kádár megbízhatatlanságát a *salvus conductus*-szal és az egyház szabadságával kapcsolatban. Kádár és társai nem jelentenek garanciát. Becsületszavát adta, mégis felakasztotta barátját és miniszter-kollégáját (Rajkot), és miniszterelnökét (Nagyot), valamint 250 szabadságharcost (...) csak ha az egyház szabadsága már megvalósult és folyamatossága biztosítva van, hozom meg az áldozatot a magasabb jó kedvéért. (...) A kiközösített békepapok lettek a nagyobbik tényező. A terror most burkolt, de változatlan. (...) a közvélemény Magyarországon és azon kívül az alkotmányos álláspontot kívánja, így visszavonom az áldozatra vonatkozó ígéretemet.”³⁷

Levél Mindszenty bíborostól Johnson elnökhöz – 1964. december 16.

„Hosszú idő telt el mostanáig, ezzel mind vendéglátó, mind a vendég tisztában van. Nem én intéztem úgy, hogy még mindig itt legyek. Ha alkotmányos államban élnék, most Esztergomban kellene lennem. De jöttek az események. Ezeken sem javítani, sem rontani nem tudtam. Olyan ártatlan vagyok ebben, mint a három bebörtönzésben három jogtiprás után. (...) Csak ütőkártya vagyok a Vatikán kezében az elkövetkezendő tárgyalások folyamán (...) Alkotmányos tényező vagyok, magas lelki hatalmam bilincsbe verve.”³⁸

³⁷ 81 – Levél Mindszenty bíborostól Johnson elnökhöz, 1964. február 4. In: Somorjai Ádám: Mindszenty bíboros követségi levelei az Egyesült Államok elnökeihez 1956-1971. Budapest, 2011. 245-246.

Somorjai Ádám OSB – Zinner Tibor: A Szabadság térről Washingtonon át a Vatikánba – és vissza. Mindszenty József bíboros, prímás, esztergomi érsek követségi levelezése az Apostoli Szentszékkal 1956-1971. Veritas Történetkutató Intézet – Magyar Napló • Budapest, 2016. 1495. lábjegyzet, 655. o.

³⁸ 90 – Levél Mindszenty bíborostól Johnson elnökhöz, 1964. december 16. In: Somorjai Ádám: Mindszenty bíboros követségi levelei az Egyesült Államok elnökeihez 1956-1971. Budapest, 2011. 271.

*Szentbeszéd az amerikai követségen*³⁹

„November az elhunytak hónapja. November 6-án ünnepeljük az egyházmegyei ereklyék emléknapját, főként a mi egyházmegyéink templomaiban. A székesegyházakban ünnepélyes szentmisét mutatnak be az elhunyt püspökökért. A temetőben virágokkal és koszorúkkal díszítik a sírokat. A családok szentmisét mondatnak elhunyt szeretteikért. A templomokban főleg estéknél fordulnak meg sokan: a halottakért imádkoznak. Adj Uram, örök nyugodalmat nekik.

Itt mind távol vagyunk a családtagjaink sírjától.⁴⁰ De a távolság nem feledteti el velünk az emléküket. Imádkozzuk értük gyakran a rózsafüzért, és ajánljuk fel mindennap családunk, baráti és ismeretségi körünk más-más elhunyt tagjáért a szentmiseáldozatot. Azokért is imádkoznunk kell, akiket valaha megbántottunk, vagy akik jót tettek velünk. A szeretet e cselekedetei révén a hitünk, a reményünk és a szeretetünk nőni fog. Ez jó, sőt a legjobb felkészülés saját halálunkra.

A mai evangéliumi szakasz kapcsán tudnunk kell, hogy Isten és az Egyház jó maggal veti be lelkünk talaját. A mag az evangélium. Ugyanakkor az, hogy ki az ellenség, már nem ennyire egyértelmű. Szent Ágoston szerint azok, akik elszakadtak az Egyház által hirdetett evangéliumtól, de hisznek és az evangéliumnak megfelelően cselekszenek, nem járnak rossz úton.

»A vetés szárba szökött és kalászt hányt, de a konkoly is felütötte a fejét.« Bár a vetőföld szép látványt nyújt, a konkoly már ott van. A konkoly megjelenése kapcsán, a jó magot illetően van egy viszonylag vigasztaló tény is. nem a szolga vetette a konkolyt, aki nappal dolgozott, hanem az ellenség az éj leple alatt.

Manapság földjeink bővelkednek konkolyban. Jelen századunkban a magok forrása nem csak a templomi szószék, hanem a sajtó, a televízió, a rádió is. Magyarországon 23 olyan napilap és 20 hetilap van, amely ateista gondolatokat közvetít. A 6,5 milliós katolikus hívő csak egy, mindössze négy oldalon megjelenő hetilapból⁴¹ tájékozódhat, míg a békepapok mozgalmának újságja⁴² hatoldalal, és legalább nyolc cikkben konkollyal veti be az emberek gondolatainak földjét.

³⁹ In: Igehirdetésem – Mindszenty József bíboros szentbeszédei az amerikai követségen 1957-1961. Szerkesztette, jegyzetelte és a bevezető tanulmányt írta Fejérdy András. Magyarországi Mindszenty Alapítvány Budapest, 2020. 213-214. o. 81. Pünkösöd utáni XXIV. (vízkereszt utáni V.) vasárnap. 1959. november 8. Mt 13,24-30. A beszéd ezen a helyen a lábjegyzeteknek csak egy részével együtt kerül idézésre.

⁴⁰ Mindszenty József amerikai követségen elmondott szentbeszédének hallgatói külföldi – elsősorban amerikai – diplomaták, akik otthonuktól távol teljesítenek szolgálatot.

⁴¹ Az *Új Ember* hetilap

⁴² A békepapi mozgalom 1956-ban a *Kereszt* című lap szentszéki indexre vételét követően *Katolikus Szó* címen megjelenő hetilapja.

A rádió és a televízió teljes mértékben a pártot szolgálja ki. A katolikusoknak se televízió-, se rádiócsatornájuk nincs. Az iskolák is az ateizmus szolgálatában állnak. Az iskolai programok közvetlenül megakadályozzák, hogy a gyermekeknek a templomokban hirdessék az igét. Még a lelkipásztorok sem tudnak lélekben kellőképpen felkészülni a szentbeszédeikre, hiszen nincs elég könyvük, amelyből új gondolatokat és lelki táplálékot meríthetnének. A szószéket hivatalos vagy besúgásra kényszerített kémek veszik körül. Egy jó szentbeszédnek komoly következményei vannak.⁴³

E tendencia általános erkölcsi romláshoz vezet. Ezt még a kommunista párt sajtóorgánumai is elismerik. A válások, az abortuszok, az alkoholizmus, a lopások, stb. számának növekedésére számíthatunk. Kérjük az aratás Urát, hogy mentse meg a földjét, hogy a konkoly helyett a jó mag hozzon százszoros termést. A nagyhatalmú ember átengedte a földet az ellenségnek, amely lelkek millióit tudja elpusztítani. Itt csak az Úr segíthet, ha közbenjárunk nála.”

Papszentelési évforduló

Az alábbiakban Mindszenty bíboros pappá szentelésének 59. évfordulóján Los Angelesben elmondott beszédjének egy részletét olvashatjuk, amely megmutatja, hogy a bíboros teljesen tudatosan és teljesen szándékosan vállalta küzdelmes életútját. *„Egy embernek az életútja adva van azzal, hogy milyen családból indul el és azzal, hogy milyen történelmi helyzetek kívánják az ő helytállását. Tegyük még hozzá azt, hogy az én 59 éves papi életemből 44 százalékot börtönben, azután félrabságban az amerikai követségen 15 évig és azután számkivetésben vagyok most itt, nálatok is '71 óta. Ha még egyszer kellene kezdenem az életet, úgy kezdeném, ahogy kezdettem. És ha teljes nyíltsággal látnám azt, hogy mi lesz a következménye, hát akkor is ugyanazt tenném, amit tettem.”*⁴⁴

⁴³ Itt természetesen a negatív következményekről, azaz a kommunista rezsím részéről történt megtorló intézkedésekről van szó.

⁴⁴ Los Angeles, Szent István plébániatemplom 1974. június 14. In: Csonka Emil: Krónika Mindszenty bíboros amerikai útjának egyik jelentős szakaszáról. München, 1974 (kézirat). Függelék 13. o.

Záró gondolatok⁴⁵

VI. Pál engedett a magyarországi kommunista párt nyomásának és 1973. december 18-án Mindszenty bíborost felmentette hivatalából. A Vatikán döntését kizárólag a nehézségeket jelentő, mindenekelőtt az esztergomi egyházmegyében fennálló lelkipásztori okokra hivatkozva indokolta. A valóságban azonban a pápa ezen döntése politikai okokból történt meg: Mindszenty útjában állt a vatikáni, úgynevezett keleti politikának. Mindszenty megfontoltan, a magyarországi egyház valós helyzetével okolta meg ellenvetését, tehát azzal, hogy a magyar egyház nem szabad. Mindszenty bíboros számára világos volt: az ő lemondása csak az ellenfél helyzetét erősítette volna. Így ő a teljes száműzetésbe vezető lezárt utat járta.⁴⁶

„Ha viszont a magyar nép gondjairól, szenvedéseiről esett szó, akkor megmozdult benne valami: a keresztény eszmék szerinti magyar embertípus eszménye lázba hozta.”⁴⁷ Így összegezte Egon Gianone, a Pázmáneum volt rektora Mindszenty József három és fél éves ott tartózkodását.

Franz König bíboros, Bécs volt érseke pedig a következőképpen nyilatkozott Mindszenty bíboros utolsó napjairól: „A hazájukból kivándorolt magyarok sorsa örökké foglalkoztatta, s most is tele volt tervekkel, hol, melyik országban találkozik nagy, távoli városokban élő honfitársaival, arról beszélt, hogy magyar papok révén hogyan lehet a lelkipásztorkodást még jobban megszervezni és fellendíteni.”⁴⁸

Reményeink szerint Mindszenty bíboros korszaka jön el!

⁴⁵ Krajsovsky Gábor: „Mert az aranyat a tűzben próbálják, a kiválasztottakat a balsors kohójában.” (Sir 2,5.) Megemlékező előadás Mindszenty József bíboros, prímás, esztergomi érsek Magyarországról történő száműzetésének és a bécsi Pázmáneumban történt letelepedésének 40. évfordulóján. Wien, 2011. november 18. Collegium Pazmanianum.

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_Mindszenty_149.pdf

⁴⁶ Professor Dr. Gabriel Adriányi: Ein Zeichen des Widerspruchs: Jozsef Kardinal Mindszenty 1892-1975. S. 9. Vorträge im Katholischen Bildungswerk Bonn 44. (Vortrag vom 12. Dezember 1975 Bonn – magyar fordítása) <https://mek.oszk.hu/18300/18324/>

⁴⁷ Csonka Emil: A száműzött bíboros. Új Európa, San Francisco – München, 1976. 275. o.

⁴⁸ Csonka Emil: A száműzött bíboros. Új Európa, San Francisco – München, 1976. 283. o.

Lassú tűzhalál lett magányod,
törpék fölé nőtt óriás.
Fáklyánk voltál, látványos fárosz,
ma hamuban izzó parázs.

Kétoldalt szítják majd a lángot
kegyetlen inkvizítorok:
Róma-Bizánc közt állsz, mint vádlott,
máglyából néma vád lobog.

Diplomaták és börtönőrök
tanácsa, kegyes püspökök
ármányán átlátsz Mesteredre:
nem Róma, csak Krisztus örök.

Kenyér és cirkusz kell a népnek,
a vértanúk veszélyesek.
Hitetlenek, vagy keresztények,
készül az alku, féljete!

Üzennéd fogoly társaidnak,
Mária népe tetszhalott,
Szobrodat kősziklából vésik,
I g a z o l n a k a századok.

⁴⁹ Füzér Julián: Szentnek kiáltjuk! – Emigráns magyarok Mindszenty bíborosról halála 10. évfordulóján. Katolikus Magyarok Vasárnapja (Yongstown, Ohio, USA) kiadása, 1987. 299. o.
http://www.ppek.hu/konyvek/Fuzer_Julian_Szentnek_kialtjuk_1.pdf